

THỰC TRẠNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ CHẤT THẢI RẮN SINH HOẠT TẠI CÁC SỰ KIỆN THỂ THAO QUẦN CHÚNG

PGS.TS Đinh Quang Ngọc, PGS.TS Đinh Khánh Thu

Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Tóm tắt: Sử dụng phương pháp phỏng vấn, tiến hành phỏng vấn 50 cán bộ quản lý thuộc 10 sở Văn hóa, thể thao và Du lịch của 10 địa phương đại diện cho 63 tỉnh thành trên cả nước, tìm hiểu đánh giá của đối tượng này trong công tác quản lý chất thải rắn sinh hoạt (CTRSH) tại địa phương. Kết quả cho thấy công tác quản lý CTRSH đã được coi trọng nhưng chưa hoàn toàn triệt để. 100% các địa phương đều chưa thực hiện phân loại CTRSH tại nguồn cũng như chưa quy định người tham gia sự kiện phân loại rác thải và để đúng vào thùng. BTC đã quan tâm đến công tác vệ sinh môi trường giải đấu nhưng chưa có kế hoạch quản lý CTRSH phát sinh trong sự kiện. Nguyên nhân là do ban tổ chức không có đủ CSVC phục vụ hoạt động phân loại CTRSH phát sinh cũng như chưa có đủ phương tiện tuyên truyền phục vụ công tác phân loại tại nguồn, vẫn còn một bộ phận cán bộ quản lý chưa thực sự coi trọng công tác quản lý CTRSH.

Từ khóa: Chất thải rắn sinh hoạt; Sự kiện; Thể thao quần chúng; Tổ chức quản lý

Abstract: Using the interview method, conducted interviews with 50 managers from 10 Departments of Culture, Sports and Tourism of 10 localities representing 63 provinces and cities across the country, to find out their assessments of local solid waste management. The results show that the management of domestic solid waste (DSW) has been given importance but not thoroughly. 100% of localities have not implemented the classification of DSW at the source nor required the participants of events to sort waste and put it in the correct bins. The organizers have paid attention to the environmental sanitation of the games, but there is no plan to manage the waste generated during the events. The reason is that the organizers do not have enough public resources to serve the classification of generated DSW as well as not enough communication mediums to serve the classification at the sources, there is still a part of management staff who do not take DSW management seriously.

Keywords: Domestic solid waste; Events; Public Sports; Administration organization.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, theo ước tính, lượng CTRSH phát sinh trong các sự kiện thể thao lớn đã có những tác động cả tích cực và tiêu cực tới nhiều lĩnh vực khác nhau. Từ quan điểm môi

trường, các cuộc thi đấu thể thao cần được lên kế hoạch với mục đích giảm thiểu các tác động tiêu cực đến môi trường (Yeh và Huang 2015) [5].

Việc bảo vệ môi trường nói chung tại

các sự kiện thể thao, đã trở thành một nhu cầu cấp thiết đối với các nhà quản lý và tổ chức sự kiện ngay từ giai đoạn lập kế hoạch, nhằm quản lý và cải thiện hậu quả của các tác động về môi trường. Những hệ quả này liên quan đến cả ba trụ cột của tính bền vững, đó là xã hội, kinh tế và môi trường (Coalter và Taylor, 2008 [6]; Gibson và cộng sự, 2012 [8]; Scrucca và cộng sự, 2016 [7]; Meza Talavera và cộng sự, 2019[3] ; Li và cộng sự, 2019 [4]). Theo báo cáo, việc quản lý CTRSH thích hợp không chỉ là quy trình thu gom và vận chuyển đến bãi chôn lấp mà còn bao gồm trình tự giảm thiểu chất thải, phân loại trước, thu gom, tái chế, làm phân trộn, thu hồi năng lượng, xử lý và cuối cùng là thải bỏ.

Tại Việt Nam, các hoạt động, sự kiện về thể thao nói chung và các sự kiện thể thao quần chúng nói riêng ngày càng đang dạng với nhiều loại hình, quy mô và cấp độ khác nhau. Theo báo cáo tổng kết công tác năm 2019 và phương hướng, nhiệm vụ năm 2020 của Vụ TTQC, riêng số giải thể thao do cấp xã tổ chức trong năm lên tới hơn 51.000 giải. Các cuộc biểu diễn và thi đấu thể thao đã thu hút hàng triệu lượt người đến với các địa điểm tổ chức sự kiện đã tạo nên sức ép đối với môi trường. Một thách thức lớn đặt ra của ngành thể thao tại Việt Nam chính là chưa có nghiên cứu, điều tra số liệu thống kê cụ thể về lượng CTRSH phát sinh. Do vậy, việc rà soát chính sách quản lý CTRSH trong các sự kiện thể thao nói chung và TTQC nói riêng là nhiệm vụ cấp thiết để có được khung quản lý CTRSH bền vững, phục vụ đề xuất chính sách quản lý phù hợp trên cả nước.

Phương pháp nghiên cứu: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu sử dụng trong

thiết lập mẫu phiếu phỏng vấn liên quan đến việc quản lý CTRSH tại các sự kiện TTQC; Phương pháp điều tra xã hội học, hình thức phỏng vấn bằng phiếu hỏi, dữ liệu từ bảng câu hỏi có cấu trúc ở dạng thang đo Likert từ 1 đến 5 để cung cấp mức độ đồng ý trong mỗi điểm của bảng câu hỏi, cho phép tính các đại lượng chủ quan. Nhiệm vụ đã tiến hành phỏng vấn 50 chuyên gia, cán bộ quản lý thuộc 10 sở Văn hóa, thể thao và Du lịch của 10 địa phương đại diện cho 63 tỉnh thành trên cả nước nhằm tìm hiểu vấn đề về quản lý CTRSH với các nội dung như nhận thức của người trực tiếp quản lý sự kiện, cơ sở vật chất; Kinh phí; Phương án thu gom, xử lý CTRSH; Công tác kiểm tra giám sát công tác quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC được tổ chức tại địa phương. Đối với đối tượng điều tra là đơn vị tổ chức sự kiện TTQC, nhiệm vụ tiến hành phỏng vấn sâu các bên liên quan chính tham gia về các vấn đề môi trường, xã hội và kinh tế của việc quản lý CTRSH; sự phối hợp, phân công trách nhiệm và mức độ thực hiện các quy định liên quan đến việc quản lý CTRSH. Hình thức gửi phiếu điều tra đến các sở Văn hóa thể thao, Du lịch của 10 tỉnh thành theo các vùng miền.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Thực trạng hoạt động phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các sự kiện TTQC

Để đánh giá việc phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các sự kiện TTQC nhóm nghiên cứu đã tiến hành phỏng vấn các cơ quan quản lý sự kiện của 10 sở Văn hóa, thể thao và Du lịch của 10 tỉnh thành thuộc cả 3 khu vực miền Bắc, miền Trung và miền Nam. Kết quả thu được trình bày tại bảng 1

Bảng 1. Kết quả phỏng vấn xác định thực trạng hoạt động phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các sự kiện TTQC (n = 10)

TT	Nội dung		Kết quả phỏng vấn	
1	Thực trạng nội dung phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các kế hoạch tổ chức các sự kiện TTQC của địa phương	Tỉ lệ %	Có	100%
			Không	0%
2	Cách thức chi trả phí phân loại thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các sự kiện TTQC	Tỉ lệ %	Khoán theo sự kiện	80%
			Theo m ³	20%
3	Kinh phí chi trả cho công tác phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH trong các sự kiện TTQC	Tỉ lệ %	500.000 – 1.000.000 đ/ngày tùy sự kiện lớn nhỏ	80%
			>1.000.000 đ/ngày	20%
4	Yêu cầu phân loại CTRSH phát sinh trong sự kiện TTQC	Tỉ lệ %	Có	0%
			Không	100%
5	Quy định người tham gia sự kiện phân loại CTRSH	Tỉ lệ %	Có	0%
			Không	100%
6	Thực trạng sử dụng thùng rác có màu sắc khác nhau trong các sự kiện TDDT QC	Tỉ lệ %	Có	0%
			Không	100%
7	Mức độ phù hợp về kích cỡ thùng rác đối với thời gian lưu chứa trong các sự kiện TDDT QC	Tỉ lệ %	Đảm bảo	100%
			Không đảm bảo	0%
8	Khoảng cách đặt các thùng rác	Tỉ lệ %	100m/thùng	50%
			50m – 100m/thùng	50%
9	Tần suất vận chuyển CTRSH tới vị trí trung chuyển	Tỉ lệ %	1 lần/ngày	80%
			Phụ thuộc công ty môi trường	20%
10	Thực trạng CSVC phục vụ công tác tuyên truyền, phân loại, thu gom CTRSH	Tỉ lệ %	Chưa đảm bảo	100%
			Đảm bảo	0%
11	Thực trạng công tác quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC của địa phương so với hướng dẫn của “Bộ tiêu chí hướng dẫn bảo vệ môi trường trong hoạt động TDDT tại các khu dân cư, nơi công cộng”	Tỉ lệ %	Chưa đảm bảo	60%
			Đảm bảo	0%
			Cơ bản đảm bảo	40%

Kết quả thống kê cho thấy:

- Về công tác phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH

Kết quả thống kê cho thấy 100% các đơn vị đều chú ý công tác vệ sinh môi trường, đảm bảo rác thải được thu gom về đúng nơi quy định, đảm bảo vệ sinh môi trường tập luyện và thi đấu trong các ngày diễn ra sự kiện, tuy nhiên phân vận chuyên rác và xử lý rác không được đề cập do vấn đề này thuộc về công ty vệ sinh môi trường đóng trên địa bàn phụ trách.

- Về cách thức chi trả kinh phí phân loại, thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH

Kết quả điều tra cho thấy nếu căn cứ theo luật thì các địa phương khi tổ chức sự kiện TTQC đều chi trả phù hợp với luật, theo hình thức khoán việc theo sự kiện. Một bộ phận chi trả theo m³ rác nhưng không phải là m³ rác đã được phân loại mà tính theo lượng rác chung. 100% địa phương đều chỉ chi trả chi phí thu gom, còn chi phí vận chuyển CTRSH đến bãi trung chuyển hoặc xử lý CTRSH không thuộc ngành Thể thao quản lý mà do ngành môi trường chịu trách nhiệm.

- Về kinh phí chi trả cho công tác thu gom, vận chuyển, xử lý CTRSH

Kết quả thống kê tại câu 3 cho thấy có 2 sở VHNT thực hiện theo m³ rác, kinh phí dao động khoảng 500 ngàn - 1 triệu đ/m³ rác chưa phân loại. Các sở VHNT còn lại đều chi trả trong khoảng 500 ngàn - 1 triệu đồng cho 1 ngày thu gom vệ sinh tùy sự kiện lớn hoặc nhỏ, đây là cách thức chi trả tương đối mềm dẻo linh hoạt, phù hợp thực tiễn khi đơn giá ngày công cho các loại chi phí theo quy định còn thấp.

- Vấn đề phân loại CTRSH phát sinh trong sự kiện TTQC

Kết quả thống kê tại câu 4 cho thấy 100% các địa phương đều chưa phân loại CTRSH trong các sự kiện TTQC. Hơn nữa trong các sự kiện TTQC, không có thùng chứa rác riêng mà sử dụng những thùng rác do công ty môi trường đã bố trí, những thùng

rác này chỉ có 1 màu chứ không phân nhiều màu. Lý do không phân loại CTRSH thành 3 loại như quy định của Luật không được các địa phương nêu cụ thể bằng văn bản, nhưng theo Bộ TN&MT đánh giá, hiện nay ý thức của người dân còn hạn chế, do đó Bộ TN&MT đặt lộ trình từ nay đến 2025 là giai đoạn tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức, thay đổi hành vi, hành động của người dân.

- Về quy định người tham gia sự kiện phân loại CTRSH

Theo kết quả điều tra, 100% các địa phương chưa yêu cầu cũng chưa có quy định người tham gia sự kiện phân loại rác thải và để đúng vào thùng rác. Với đặc điểm về quy mô tổ chức các sự kiện TTQC ngày càng lớn, tại các địa phương ngoài việc tổ chức các sự kiện quốc tế, mỗi địa phương còn tổ chức hàng chục giải quốc gia, hàng trăm đến hàng ngàn sự kiện cấp huyện, quận, thị xã, thành phố trực thuộc tỉnh và cơ sở thu hút hàng trăm ngàn lượt khán giả VĐV đến tham gia sự kiện, nếu số lượng khán giả này được thực hiện đúng luật về phân loại chất thải tại nguồn sẽ góp phần bổ sung nguồn tài nguyên tái chế giúp cho quá trình thu gom cũng như xử lý sẽ được thực hiện triệt để, nhanh chóng, dễ dàng. Đặc biệt sẽ tiết kiệm rất nhiều trong quá trình vận chuyển và xử lý, thúc đẩy ngành công nghiệp tái chế hướng tới nền kinh tế tuần hoàn.

- Về thùng chứa CTRSH

Kết quả thu được cho thấy 100% các địa phương đều thống nhất, trong kế hoạch tổ chức sự kiện của các địa phương cũng chưa đề cập đến vấn đề này, do vậy vấn đề thùng chứa chưa được quan tâm đúng mức.

- Vấn đề về cơ sở vật chất phục vụ công tác tuyên truyền, phân loại, thu gom CTRSH trong các sự kiện TTQC

Kết quả thu được cho thấy 100% các đơn vị được hỏi đều thống nhất về cơ sở vật chất hiện nay chưa đáp ứng, so với hướng dẫn của “Bộ tiêu chí hướng dẫn bảo vệ môi trường

trong hoạt động TĐTT tại các khu dân cư, nơi công cộng” chưa đảm bảo cho công tác tuyên truyền phân loại rác tại nguồn trong các sự kiện TTQC.

2. Thực trạng nhận thức và đánh giá của các chuyên gia, cán bộ quản lý TTQC đối với hoạt động quản lý CTRSH tại các sự kiện TTQC

2.1. Thực trạng nhận thức

Để tìm hiểu vấn đề này, nhiệm vụ đã đặt ra câu hỏi cho các chuyên gia, cán bộ quản lý: Nội dung câu hỏi: “Mức độ quan trọng của công tác quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC”. Kết quả cho thấy, các chuyên gia, cán bộ quản lý đánh giá rất cao tầm quan trọng của công tác quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC với điểm trung bình theo thang đo likert là 4,42 điểm/5, tuy nhiên vẫn còn 12% số người được hỏi đánh giá vai trò của hoạt động này ở mức bình thường, điều đó chứng tỏ vẫn còn một bộ phận cán bộ quản lý chủ quan, cho rằng lượng CTRSH phát sinh

còn ít, có thể kiểm soát được nên chưa thực sự coi trọng công tác quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC

2.2. Đánh giá của chuyên gia cán bộ quản lý về cơ sở vật chất phục vụ hoạt động thu gom, phân loại, lưu giữ, vận chuyển CTRSH phát sinh trong các sự kiện TTQC

Nội dung câu hỏi: “Cơ sở vật chất của địa phương có đảm bảo hoạt động thu gom, phân loại, lưu giữ, vận chuyển CTRSH phát sinh trong các sự kiện TTQC không?” Kết quả thống kê được các chuyên gia đánh giá tương đối cao với điểm trung bình chung đạt mức 3,8 là mức trung bình khá. Tuy nhiên mỗi địa phương có điều kiện khác nhau do vậy các câu trả lời có sự phân tán rõ với sự đánh giá rải rác cả 4 mức độ.

3. Đánh giá của chuyên gia, cán bộ quản lý về hiệu quả quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC

Kết quả khảo sát thu được trình bày ở bảng 2.

Bảng 2. Đánh giá của chuyên gia, cán bộ quản lý về hiệu quả quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC (n = 50)

TT		Điểm tối thiểu	Điểm tối đa	Điểm trung bình
	Phục vụ tuyên truyền	1	4	2.68
	Đánh giá mức độ hài lòng về hành vi phân loại rác của khán giả	1	3	1.88
	Tần suất thu gom	1	5	3.54
	Thời gian thu gom	1	5	3.68
	Lượng rác thải thu gom	1	5	3.50
	Đánh giá công tác kiểm tra giám sát	2	5	3.68

Nhìn chung các địa phương khác nhau có mức độ đánh giá không tập trung, có người chỉ đánh giá 1 điểm nhưng có người đánh giá 4 điểm.

- Về công tác phục vụ tuyên truyền (Pano, apphic phát thanh, truyền hình, thông tin mạng), mức độ đánh giá không tập trung, có người chỉ đánh giá 1 điểm nhưng có người

đánh giá 4 điểm. Điểm trung bình đạt 2.68 ở ngưỡng dưới mức trung bình.

Hành vi phân loại rác của khán giả được đánh giá kém nhất dao động ở mức từ 1 điểm đến 3 điểm/5 và điểm số trung bình đạt được chỉ là 1,88 là mức hoàn toàn không hài lòng và không hài lòng.

Về tần suất, thời gian và lượng CTRSH

được thu gom theo ý kiến của các chuyên gia, cán bộ quản lý thì vấn đề này được đánh giá ở mức trung bình khá với số điểm bình quân từ 3,50 – 3,68.

Về công tác kiểm tra giám sát thu gom vệ sinh, vận chuyển CTRSH trong các sự kiện TTQC tại địa phương có sự giao động lớn giữa các địa phương với các điểm số có các câu trả lời dao động từ mức 2 điểm – 5 điểm tức là mức không hài lòng đến rất hài lòng. Điểm trung bình chung của 10 tỉnh là 3,68 đạt mức trung bình khá, nghĩa là hoạt động giám sát công tác vệ sinh được đánh giá tương đối cao.

KẾT LUẬN

1. Kết quả khảo sát thực trạng cho thấy, các địa phương và BTC đã coi trọng công tác quản lý CTRSH tại các sự kiện TTQC nhưng chưa hoàn toàn triệt để. Tình hình ô nhiễm

CTRSH ở các địa phương trên cả nước ở mức độ nhẹ; việc quản lý CTRSH phát thải trong các sự kiện TTQC mới chỉ dừng lại ở công tác vệ sinh môi trường giải đấu; Rác được thu gom nhưng không được phân loại; các địa phương chưa quy định người tham gia sự kiện phân loại rác thải và để đúng vào thùng rác; không có đủ CSVC phục vụ hoạt động phân loại CTRSH phát sinh; chưa có đủ phương tiện tuyên truyền phục vụ công tác phân loại tại nguồn.

2. Kết quả khảo sát đánh giá về hiệu quả quản lý CTRSH trong các sự kiện TTQC cho thấy: tần xuất, thời gian và lượng CTRSH được thu gom và công tác giám sát thu gom vệ sinh, vận chuyển CTRSH được đánh giá ở mức trung bình khá, còn lại công tác tuyên truyền, hành vi phân loại rác của khán chỉ ở mức dưới trung bình và không được hài lòng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2020), “*Luật số: 72/2020/QH14 Luật Bảo vệ môi trường*”.
- [2]. Viện Khoa học Thể dục thể thao (2021), “*Xây dựng mô hình bảo vệ môi trường tại các địa điểm tổ chức sự kiện thể dục thể thao*”, Nhiệm vụ Bảo vệ môi trường cấp Bộ, Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch.
- [3]. A. Meza Talavera, S. Al-Ghamdi, M. Koç và (2019), “*Sustainability in mega-events: beyond Qatar 2022 Sustain.*”, Times. 11, tr. 6407.
- [4]. B. Li, F. Wang, H. Yin, X. Li (2019), “*Mega events and urban air quality improvement: a temporary show?*”, J. Clean. Prod. 217, tr. 116.
- [5]. Close C.-C. Yeh, C.-H. Huang (2015), “*An innovative trend of sport event in environmental perspective*”.
- [6]. F. Coalter, J. Taylor (2008), “*Large Scale Sports Events: Event Impact Framework.*”, Report to UK Sport (1rs ed.), University of Stirling, Stirling, Scotland
- [7]. F. Scrucca, C. Severi, N. Galvan, A. Brunori (2016), “*A new method to assess the sustainability performance of events: application to the 2014 World Orienteering Championship Environ*”, Impact Assess. Rev. 56, tr. 1-11.
- [8]. H.J. Gibson, K. Kaplanidou, S.J. Kang (2012), “*Small-scale event sport tourism: a case study in sustainable tourism*”, Sport Manag. Rev. 15, tr. 160-170.

Bài nộp ngày 24/10/2022, phản biện ngày 27/10/2022, duyệt đăng ngày 30/10/2022